

SLOVENSKI NAROD.

Kuhaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. — O pravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

„Italicae res“ in slovenski narod.

Ravno ob pravem času za nas Slovence je te dni prišla mala knjižica na svitlo, ki v Italiji in Avstriji veliko senzacijo dela in ki avstrijsko vlado zopet glasno opominja, naj slovenskemu in sploh slovanskemu narodu, ki tu stanujejo varuje adrijsko morje, da in izpolni v narodnem oziru polno pravico, da ako hoče najmočnejši jez napraviti zoper Italio irredento. Če Avstrija hoče svojo eksistenco zagotoviti, mora svoje narode enakopravno zadovoljiti, to je kakor amen v očenašu.

Polkovnik Alojz baron Haymerle je izdal v posebnem odtisku iz avstrijskih vojaških novin sestavek „italicae res“, v katerem objavlja svoja opazovanja in svoje študije, katere je kot vojaški atašé v Italiji zadnjih pet let naredil. Ta štabni oficir pripoveduje, da je v Italiji videl, da se zoper Avstrijo ščuje povsod, v novinah, v zborih in celo v šoli. Povsod se italijanskemu narodu pripoveduje, da Italijani „irredentovci“ hočejo od Avstrije odtrgati Trst, Istro, Gorico, Dalmacijo in južno Tirolsko. Da si ravno Haymerle sodi majheno in napačno o narodnostnem principu, vendar kot argument navaja zoper Italijane to, da je prebivalstvo v Istri, Gorici, tržaški okolici in Trstu, v Dalmaciji slovansko. Italijansko armado on hvali kot dobro, vendar nij močna dovolj, da bi sama mogla Avstrijo premagati. Sicer pa se trudi z mnogimi argumenti Italijane prepričati, naj nehajo od svojih aspiracij.

Bolj nego kedaj je zdaj čas, da mi Slovenci, katerim je težek položaj dan, da smo predstraža avstrijska in prvi branik te države

proti Italijanom, da se mi zopet oglasimo na adresu ónih, ki so poklicani za varnost, za bodočnost in za obstanek te monarhije skrbeti, in jih opominjamo: skrbite za pomirjenje in zadovoljenje vseh narodov v Avstriji, in s tem boste naredili najtrdnjše jez zoper italijanske „irredentovce“, kakor zoper vse sovražnike. Nij dovolj, da se oblastni močje v Avstriji le tačas domislijo, da „v Istri, na Goriškem, Tržaškem stanujejo Slovani“, kadar nas je treba proti veleizdajskim ali pa lakomnim Lahom citirati ali kakovo lojalitetno izjavo milostno na znanje vzeti, temuč mi Slovenci želimo, da se nas tudi na znanje jemlje, ko terjamo svoje ustavne narodnostne pravice, in sicer vse, ne le en košček jih.

Slovenski vojaki, našega roda sinovje, so bili vselej in še tudi v zadnji vojni v Bosni pohvaljeni kot najhrabrejši, kot prvoborci. Pa celi slovenski narod bode na obrambo svetih slovenskih tal vstal zoper požrešnega Laha (pa tudi zoper Nemca Prusa), ko bi se mu skominjalo po temu delu Avstrije — samo da naj ta Avstrija prej slovenski narod duševno osvobodi od tujstva, naj mu da narodne pravice in kako koli upravno in narodno zblizevanje. Vlada naj nam roke razveže od spon germanizacije in lahonstva in Slovenci in primorski Slovanje bomo sami prvi, Lahom neprestopni násip zoper njihove poželjivosti. Ali more tacim razmeram nasproti kaj bolj neumnega biti, nego je ta resnica, da so prejšnje naše vlade pustile primorske Slovence, zveste Avstrijce, v šoli in v uradu od „irredentovskih“ Lahov zatirati? Od nove vlade pričakujemo rešenja v tem oziru, in nehvaležen slovenski narod nij.

Kaki bi bili nasledki uradovanja v slovenskem jeziku.

S Polhovgrških gričev 30. avg. [Izv. dop.] Kolikor pomnijo naši stari oci, bilo je vsako pisanje, katero so prejeli od gospodske, nemško. Prejemši pismo od gospodske, povprašajo birača, kaj da v njem stoji. Če ubogi sam neučeni birač vé, pové včas iz dobrovoljnosti; če ne vé, položi kmetič to učeno pisanje kam za tablo, ter je vzame v nedeljo soboj. Razodete glave ter ponižno uklonjen stopi k župniku, ter ga poprosi: „naj mu povedó, kaj da hočejo gospodska z ónim pisanjem.“

Kake koristi bi donášalo uradovanje v slovenščini? Prav lepe. Prvič bi bil naš kmet bolj samostojen; ne bi mu bilo treba nadlegovati drugih, kar mu je gotovo sitno. Slovensko ali kranjsko — to je pametnim ljudem vse jedno — pisane stvari bi prebral, ako kmetič sam zarad nikedar mu ne podane priložnosti naučiti se brati, ne zna čitati, njegov sin, ki se je naučil v šoli ali slučajno od koga drugega na paši, ali bi on stvar nesel k sosedu in tam zvedel. Zavidljivo bi jel naš kmetič pogledavati človeka, prebirajočega mu pisma, ter dejal sam pri sebi: „Dobro bi bilo, da bi tudi jaz umel čitati. No, pa vsaj sem uže star, jaz uže še preživim svoje dni tako, ali moji otroci, za te bi pa res bilo od koristi, da bi znali pisati in brati.“ Tako bi se utisnilo našemu kmetiču prepričanje o koristi narodne šole, in oklenl bi se trdal podajajoče mu se prilike za napravljanje šole, katere sedaj ne mara, kajti, da razumeva gospodskine dopise, moral bi študirati višje šole. To je pa predrago. In ko bi bila šola sezi-dana in bi učitelj jel učiti, pošiljal bi kmetič

Listek.

Potopisne črtice.

Z Dolenjskega. [Izv. dop.]

Dolgo uže sem pričakoval dne, da zapustim s soparnim zrakom napolneno izbo, ter otremem za nekoliko časa sobni prah raz sebe. Z mesecem julijem se mi izpolni goréča želja, in takoj jo krenem v milo dolenjsko podnebje. Zjutraj zgodaj sedem na poštni vlak, in hajd! proti Litiji. Ko sem odhajal, so se Ljubljanci še sladko zibali v naročji Morfejevem.

„Luka Matija“ prisopihla v Litijo. Jaz urno skočim iz vlaka, se oglašim na pošti za sedež, ter korakam urno čez Savski most, ker gnala me je želja morda videti kje — dasiravno je bilo še prezgodaj — Kranjskega Mithad pašo, Lasserjevega sorodnika, reformatorja ustavoverne stranke na Kranjskem. Videl sem ga namreč samo enkrat v svojem

življenji, takrat še kot mladega spremljevalca kneza Metternicha, ko je ta slučajno obiskal neko gimnazijo. Prišla sta bila tudi v najvišji razred tega gimnazija, in ker so dijaki ravno pisali slovensko nalogo, vpraša modra glava: „Schreiben die Herren vielleicht Dictando?“ No, dijaki smijali so se samo v pest, ker očitno, v obraz smijati se takemu gospodu, ne bi bilo dostojno. Da bi bil jaz takrat vedel, da tičé v tem Vestenecku taki talenti, in da bode nekda po časnikih in v deželnem zboru toliko slavljen (!!) gotovo bi si ga bil od nog do glave dobro ogledal in si ga v spomin dobro vtisnil. Ali kdo more gledati prihodnosti pod zastor! Sedaj imel bi bil v drugič priliko, pogledati mu iz obličja v obličje; ali žalibog! takemu pozemelskemu črvu se bogovi redkokedaj prikažejo. Tudi tistega lekar-narja, pomagača pri slavnej operaciji glasovitega Erschena, nijsem mogel iztakniti. Zatorej sedem „žalostnim“ srcem v poštni voz,

ter dremljem, kolikor to pripusti slaba cesta čez Vagensperg. Tu nekoliko pogledov in pozdravov graščini in sladkih spominov časom, v katerih je živel naš slavi Valvazor.

Takrat — mislil sem si — vsaj nij bilo domačih sovražnikov, ako tudi so Turki divjali po prekrasnej zemlji slovenske. Branili so se skupno, stali vsi za enega in eden za vse, ter srečno rešili svojo domovino. In danes? Tužna nam majka! — V takih razmišljanjih pridemo v Trebnje, kjer so pri zadnjih volitvah črnemu kandidatu Dežmanu pokazali, da tu prebiva samo, in le samo slovenski rod. Slava tem vrlim možem! O poludne pridemo v Novo mesto, meni od nekda priljubljeni kraj. Hitro jo udarim čez most v gostilno „zum lustigen Gottscheer“, kjer se dobé ceno in okusne jedi. Tu si potolažim želodec, okrepcam pretresle in zamrle ude, potem pa se vrnem zopet v mesto, da si poiščem stare prijatelje

svoje otroke z veseljem od dela na polji v učilnico, in ako bi otroška lehkomišelnost kedaj opuščala šolo, vzel bi tudi brezovega olja v roke.

Sè silo se priganjajo roditelji, da pošiljajo svojo deco v šolo, ali tega, jako zdatnega pripomočka, dovesti narod do prepričanja o potrebi narodnih učilnic in o potrebi učenja, se ne poslužujejo, ker jim je ljudska omika navadno deveta skrb.

Nemčurji in nemškutarji, pospeševalci germanizacije so torej pri nas pravi „temnjaki“, sovražniki šole, sovražniki ljudske omike. Narodno vprašanje v našem smislu je pravo kulturno vprašanje v najširjem smislu.

O meščanskih šolah.

Z Dolenjskega 20. avg. [Izv. dop.]

Zdaj, ko se vsaj malo nadajamo, da nam zasije „zarja bodočnosti“, treba bode v naših glasilih obravnavati zlasti one zadeve našega javnega življenja, v katerih smo v poslednjih letih največ zgrešili od pravega našega slovenskega pota in zabredli v temne nemško-birokratiške goščave. Taka velevažna stvar je ravno šolstvo, pri katerem bomo tudi mi prenaledbe zahtevati morali s takošno energijo, kakoršno baš zdaj pri Čehih opazujemo. Ali pri tem naj se poslušaj v prvi vrsti glas šolnikov, glas domoljubnih domačih strokovnjakov, o katerih se sme soditi, da ne govorijo iz sebičnosti, nego iz ljubezni do mile domovine.

Da izpregovorim kratko besedico o „meščanskih šolah“, na to me je napotila izjava cenjenega pisatelja dveh člankov: „Za mladino“ (v „Slov. Narodu“ 19., in 20. t. m.) v katerem se mimogredé pri priporočilu srednjih šol meščanske šole imenujejo nekaka „pokveka“. — Kakšen namen imajo meščanske šole, kaj je njih bitstvo, to utegne spoštovani gospod pisatelj one izjave in drugi čitatelji iz sledečega, uže enkrat priobčenega razjasnila razvideti:

„Več narodov in dežel na Avstrijskem, zlasti napredni stanovalci slovanske in nemške narodnosti na Češkem in Moravskem, potem Nemci v dolnji in gorajski Avstriji in na Štajerskem ter Hrvati v civilni Hrvatski in Krajini imajo uže nekaj let več učilnic te vrste, od katerih jih je nekoliko nastalo na ta način, da so se prejšnje (nesamostalne) nižje realke preustrojile v meščanske šole, nekoliko jih je pa novo šolsko postavodajalstvo na željo in s pomočjo občin in okrajev ustanovilo.

V zadevi teh šol so imele nove šolske postave to pred očmi, da so splošne ljudske (narodne) šole namenjene le splošni omiki mladega ljudstva, one omiki namreč, katero naj bi imel slehern državljani, slehern kmet, slehern rokodelc, delavec in dninar in tudi slehern hlapec, pastir in sleherna dekla. Poleg te splošne omike in izreje — taka je želja novih šolskih postav — naj se pa ponudi mladini v nekaterih krajih (kranjske deželne šolske postave pravijo, naj bi vsak okraj imel eno meščansko šolo) prilika, da se v znanostih in umnostih, za praktično življenje potrebnih, še nekoliko boljše izuči, nego je to mogoče v občni ljudski učilnici. V tej poslednji je namreč v obstoječih dostikrat neugodnih okoliščinah zmožnemu in marljivemu učitelju mogoče le to doseči, da sposobne in šolo marljivo obiskajoče otroke v elementih (temeljih) vsega znanja (v čitanji, pisanji in računstvu) ter v tako zvanih realističnih predmetih (v zemljepis, zgodovino ter v prirodoznanstvu) tliko izuri, da se jim kasneje vsakoršnega izobraževanja odrekanje ne more, kajti znajo prilično čitati, pisati in računati, ter imajo v obče nekoliko pravih pojmov o svetovskih dogodjajih, o naravi in o dr. Ali navadno ne moreš in ne smeš zahtevati od slehernega človeka, ki ti je samo občna ljudska šola z dobrim uspehom izvršil, da bi ti kako knjigo popularno-znanstvenega obsega dobro umeval, ali da bi samostojno prilično pravilno pisal pisma vsakdanjega življenja, ali da bi ti vse račune v trgovskih opravkih brez težav prav izvrševal. Človek z omiko ljudske šole utegne navadno — ako je tudi moralčno in kerščansko izrejen — postati le dober kmet, dober rokodelc, dober in pošten delavec in dr. Ako si pa želimo izuriti prav razumne kmetovalce, napredovajoče domače rokodelske mojstre, spekulativne domače trgovce in v sploh nekako omikan srednji stan, zaveden meščanski stan, rojen in izrejen na domačih tleh in ako hočemo povzdigniti domačo obrtnijo — tedaj moramo mladino naučiti še več nego je to v splošni ljudski šoli mogoče.

Taka večja vsestranska in temeljitejša izobražba se pa ponuja ravno v meščanskih šolah, katere tudi lahko več storé, kajti pri manjšem številu učencev je večji broj učiteljev, nego v ljudski šoli, in navadno imajo prve na razpolaganje več učnih sredstev. Mimo gredé naj si tudi to opomniti dovolimo, da so nasproti ljudskim in meščanskim šolam

srednje učilnice le bolj pripravljevalnice za visoke šole, kjer se izobražuje učeni stan.“

K temu naj pristavim, da ima najnaprednejši slovanski narod v Avstriji, namreč češki okolo 200 meščanskih šol s češkim učnim jezikom, da imajo Nemci po Avstrijskem, Štajerskem, Moravskem tudi kacic 200 meščanskih šol, da je število učiteljstva na teh šolah 1500. Da so razni narodi (tudi Hrvati uže) te šole ustanovljevali, k temu jih je le deloma nova šolska postava silila, največ so to občine in okraji iz lastne inicijative storili, spoznavši, da ljudsko šolstvo za srednji stan premalo izobražuje, in da so srednje šole le za učeni stan. Ko so se največjavnejši češki domoljubi nedavno o preustroju šole pogovarjali, niso zahtevali, da bi se njihove meščanske šole odpravile, ampak sklenili so tako-le: Dekliške meščanske šole naj ostanejo, kakoršne so, na deških naj se pa k sedanjim predmetom dodá še praktični nauk v kmetijstvu in obrtnijstvu. Tudi nam Slovencem bode treba resno preustrojstvo šolstva premišljevali. Kranjski nižji gimnazij n. pr. se bode čisto opustil, morebiti se bode tudi ženska preparandija v Ljubljani v nekaterih letih zatvorila, ko bode Kranjska in sosednje dežele dovolj z učiteljicami preskrbljene. Kaj se bode na njih mesto postavilo? Kaj namesto Kočevskega realnega gimnazija, ki vsled majhenega števila učencev uže sldo hira? Mislim, da bomo posnemali naprednejše narode v Avstriji, da bomo ustanavljali šole za izobraževanje nam Slovencem toliko potrebnega srednjega stanu, da bomo skrbeli za meščanske šole na narodnej podlagi osnovane, z materinim učnim jezikom. Da mi Slovenci pred svetom ne stojimo v takej ceni, kakor drugi narodi, temu je največ krivo to, da némamo izobraženega (zlasti v národnem duhu ne) srednjega meščanskega stanu.

Naš kmetski in delavski stan si vsled nevednosti sam pomagati ne more, naš izobraženi, učeni stan je bil pa (in je še) do novejšega časa s pomočjo šol potujčen, vsaj po zunanem obnašanju. To pa tudi nij bilo drugače mogoče. Vse naše Slovenstvo je izrazilo sicer iz „kmečkih korenin“. Kmet pa je dal svojega sina študirati le za učenega gospoda, ki se je potem za ljudstvo le malo zmenil, večinoma si je le v „božjem strahu“ vsakdanji kruh služil. V bodoče utegne to

in izvem kaj novega. Ali žalostna mi majka! „Mrko, sve mrko!“ Povsod samo nemščina in zopet nemščina, kakor da bi bili gori kje v Frankfurtu! Res je lepo število mestjanov narodnjakov tu, ki so pa bili doslej pri vsakej volitvi po c. kr. uradnikih in nekaterih njihovih pristaših majorizirani; ali „iz navade“ govoré le nemški, in ako katero reče v domačem jeziku, je to tako spačeno, da je res čudno, da si jezika ne spahne. Novomeščanje! spoštujte pač bolj domači govor in rabite nemščino le tam, kjer je je treba. Kako lepo bije človeku mili slovenski glas na uho, posebno, ako pride še iz nežnih ustic naših slovenskih krasotic!

Povpraševal sem tudi, kako stoji z zadnjimi občinskimi volitvami, pri katerih so se nemčurji tako nesramnih pripomočkov posluževali. Ali tožili so mi, da so se uže zdavnaj obrnili v tem oziru do — drugam, pa némajo še nikakega odgovora, dasiravno stoji vse do

kazano s črnim na belem. Upajmo, da sedanja deželna vlada, ki obema strankama z enako mero meri, Novomeščanom v tem oziru kmalu ustreže!

Mesto se je od mojih let dosti izboljšalo. Trg ima čedno izdelane hiše in prodajalnice, zadnje se ve da le z nemško-neumno pisanimi napisi, n. pr. Ogoreutz, Surtz itd. Dalje imajo Slovenci lep „narodni dom“, ki me je živo spominjal na nepozabljenega nam dr. Žigo Bučarja, ker on je prvi sprožil misel in dalje tudi z vso, njemu lastno energijo delal, da si Dolenjci postavijo svoje lastno narodno ognjišče, h kateremu naj bi se hodili gret vsi rodoljubi dolenjski, in iz katerega naj bi se širili žarki rodoljubja in ljubezni do mile nam domovine po vsej Dolenjskeji. Ali srce mora boleti človeka, ko vidi, da se gnjezdijo in preširno vrišče poredni vrabci tam, kjer naj bi se dičil jezik domači, kjer bi se morale razlegati v srce segajoče, milo

doneče slovenke pesnice. Vse stoji tako, kakor je stalo ob času, ko je odhajal ranjki dr. Bučar v prognanstvo — v Kočevje. Rodoljubi slovenski! ali ne bi nekoliko mogli izdelati to, kar se je pričelo? Ako tudi ne bi dobivali od tega nobenih obrestij, dovolj vam bodi, da vam bode narod hvaležen! Kapital pak vam ne more biti izgubljen, ker si ga lahko na hiši intabulirate, ako uže drugače nečete pripomoči. Kje ste ve drage posestrime, čitalnice po Slovenskem? Kako vro ste iz početka spominjale se tega „prvega narodnega doma“, prirejale veselice, ter čiste dohodke pošiljale v pripomoč! Ali zdaj? Nikdo se ga uže več ne spominja! Rodoljubi po Dolenjskem! pristopajte kot udje k narodnej čitalnici novomeškeji, da se bode s tem veksal fond za daljno izdelovanje tega tako potrebnega poslojja. Čitalnice! prirejte pogosto veselice v ta namen, ker vedite: zrno do zrna pogata, kamen do kamena palača! Zdaj vi

boljše biti, zlasti ako bomo dobili narodne ljudske, meštanske in srednje šole.

Obiskovanje poslednjih bi pa jaz ne priporočal prav v visoki meri — zlasti sinovom revnih kmet'skih starišev ne. Inteligence bomo Slovenci skoro dovolj imeli, koliko imamo n. pr. že slovenskih profesorjev, slovenskih uradnikov, zdravnikov i. t. d. Ali čvrsto izobraženega srednjega stanu, kmetovalcev, mojstrov, trgovcev nam zelo primanjkuje; še bolj pogrešamo v domačem jeziku izobraženega ženstva. Zavoljo tega bi priporočal meštanske šole za Kranj in Kočevje namesto gimnazij, in dekliško meštansko šolo v Ljubljani namesto ženske preparandije. Toliko za denes; pri priliki več o tem.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 2. septembra.

Z Dunaja se brzojavlja: „Pol. Corr.“ poroča, da je ministerski predsednik okoli 80 depeš iz Češkega dobil, ki pritrjujejo, da je treba narodni prepir na ustavnih tleh odpraviti in ki naglašajo željo po bratovski složnosti z Nemci.

Češki časopisi so silno hudi na članek v „N. Fr. Pr.“, v katerem pravi, da Nemci v Avstriji nečejo nobene druge sprave sklepati, nego tiste, kateraj diktirajo sami pogoje, torej, da Nemci vladati hoté na vsak način. Češki listi pravijo, da če so Nemci 17 let v Avstriji parlamentarno gospodovali, bi bili lahko „diktirali pogoje sprave“. Zakaj jih nijsi?

Resolucija nemških ustavovercev v Lincu sklenena in brez debate sprejeta, se glasi: „V očigled političnega položaja, narejenega po novih volitvah in v očigled po dozdanjem delovanju in sestavljenju kabineta prouzročenih resnih skrbij (besorgnisse) za nedotakljivost ustavnih in liberalnih institucij in za interese Nemcev v Avstriji, izrekajo v Lincu zbrani in k ustavovernej stranki pripadajoči poslanci kot svoje prepričanje: Državopravne podloge države in kulturne in svobodnostne institucije, utemeljene v ustavi in v zakonih za izvrševanje ustave, ohraniti se morajo nedotaknene. Samo v tem okviru se more zadovoljiti zahtevam po obsežnejšem zadovoljevanju narodnostnih želja. Resno se mora delati, da se doseže red v državnem gospodarstvu s štedenjem v vseh oddelih uprave, pred vsem pak z zmanjšanjem stroškov za vojsko kolikor se to strinja z močjo države, dalje tudi z inicijativnimi predlogi takoj ozirati se na mej volitvami v mestih in na kmetih izjavljene zahteve po takih sredstvih v zakonodaji in upravi, ki bi mogli do-

vesti do izboljšanja gospodarstvenega položaja. Vodjeni od teh preverjenj, naročajo zbrani odboru, naj on ob snidenju državnega zbora vse poslance pripadajoče k ustavovernej stranki skliče, da se v tem smislu doseže složno delovanje.“

Tako resolucija. Navzočih je bilo 75 poslancev, 51 jih je pismeno opravičilo se, zakaj niiso prišli.

Sodi se, da je črnogorski knez zato prišel k našemu cesarju, ker hoče Avstrijem dovoliti, da bodo črez črnogorsko ozemlje marširali, da zasedejo okraj **Novo-pazarski**, torej da pridejo tudi za hrbet albanske lige Črna gora se ima albanske lige in tam rova-jočega italijanizma bolj bati, nego Avstrija, kjer bode vendar enkrat slovanski element svoj opravičeni vpliv imel, zato se, kakor je vidno, Črna gora bliža Avstriji. — Iz Trsta se javlja, da je vlada najela od avstrijskega Lloydja osem ladij za prevažanje vojske. To je menda v ta novopazarski namen.

O **nemških novinah** dunajskih mislijo celo Magjari isto tako kot drugi pošteni svet. O „N. fr. Pr.“ piše „Ellenör“: „To je list, ki nij niti nemšk, ni ne avstrijsk, in zastopa Bog vé čegave interese. To je list, ki je bil prejšnjemu ministerstvu ravno tako sovražan, kakor je zdanjemu, ki je še o božiči Čehom prikupaval se, a je zdaj njih smrtni sovražnik, tako, da se vidi, da néma nobenega drugega cilja in konca kot zdražbo in zmešnjavo delati v Avstriji. Ta list je sovražnik monarhije, ki stoji z eno nogo v Nemčiji, z eno pa tam, kjer se plača, list, ki zmirom le ščuje in ščuje.“

Vnanje države.

Rusko „Novoje Vremja“ piše v članku od 24. avg.: Občno mnenje in novinstvo srečuje novo konservativno ministerstvo v Avstriji z velikim sočuvstvom. Mnogo znači to, da velik del nemškega novinstva na Dunaju odbija napade ultra-nemške stranke. Dobra polovina (?) avstrijskih Nemcev je prišla k razumljenju, da je za njih državo z mešanim prebivalstvom minil vek nacijske izključivosti in političnega vladanja Nemcev. Ta del želi soglasenja s Slavjani. Nemška stranka razpada. Bodo li narejeni po ministerstvu Taaffe slavjanskim plemenom take politične koncesije, katere jih bodo končno zadovoljile — to je negotovo. Za zdaj se dela prva stopinja. Glavni interes slavjanskega sveta je, da se začeto delo nadaljuje. „Mej tem, ko „Novoje Vremja“ in drugi slavjanofilske časniki tako pošteno o naših razmerah pišejo, zabavlja „Golos“ o naših terjatvah, a vidi se, da jih niti ne pozna. Žalostno je Slovanu čitati, da v ruskem glasilu („Golosu“) namesto podpore nahajamo drugi Slovanje zabavljanje in polena zoper sebe, katerih se le naši sovražniki Nemci veselijo. Sicer so pa pošteni ruski listi že ob času zadnje vojske trdili, da je „Golos“ to

mej ruskimi listi, kar „N. Fr. Pr.“ mej avstrijskimi, t. j. breznačajan in podkupljiv list.

Iz **Belgrada** se poroča 1. septembra: Knez je potrdil sklep avstro-ogersko-srbsko pogodbo o zidanju železnice na podlogi načrta, kakor je bil na Dunaji narejen. Kadar od Avstrije vabilo pride, bodo srbski pooblastniki za dotične definitivne obravnave imenovani.

Bolgarski knez Aleksander pride 7. septembra v Niš in bode dva dni ostal na pohodu pri knezu Milanu.

Dopisi.

Iz Maribora 30. avgusta. [Izvir. dopis.] (Slovenskim našim poslancem za pojasnilo in premišljevanje!) „Slovenski Narod“ je pisal, da mora biti „Slovenija za Slovence!“ Prav res. Ali berite nov slučaj: V Mariboru je meseca julija t. l. izpisano bilo na realni mesto profesorsko za angleški jezik. Kompetovali so bili trije: G. profesor Turkuš, kateri ima oficijalni izpit iz angleškega in francoskega jezika za celo realko, ter je prebival v Parizu in na Angleškem, da se je bolje izuril v teh svojih predmetih, potem neki g. Langer, suplent v Gradcu, ki ima izpit iz francosčine za celo in iz nemščine za nižjo gimnazijo — pa nobenega izpita iz angleščine; in tretji kompetent je bil neki suplent g. Glaser — brez tacihi spričal o delanih izpitih.

Ker mora pri vsakej prošnji pristavljeno biti, katerega „naroda“ je kandidat, je tudi naš g. prof. Turkuš Slovenec pristavil pri „nationalität“ „slovenisch“. — Predstavljaj se je v Gradcu, ter dobil tam na dotičnem mestu odgovor. „No, ker ste samo Vi trije kompetenti, in ker samo Vi imate spričala o Angleškem jeziku, ne more biti dvombe o Vašem imenovanju“. —

Pa glejte! — Prejšnje ministerstvo je imenovalo g. suplenta Langer-ja, kot profesorja za francoski in za angleški jezik! — Slovenec z izpiti je padel, Nemec brez izpita dobil! —

To se je zgodilo pred kratkim; mi prosimo naše poslance poizvedeti za uzroke! Taka je ravnopravnost Slovencev, to se zgodi skoraj sploh: Naš prof. Glaser pa je še vedno proti svoji volji izpostavljen v Weidenau, uže dvakrat je kompetoval v domače gimnazije nazaj, pa zastonj. — Bralec vzemi karto, pa glej enkrat kje je tota „Weidenau“! — Od treh strani je obdan od pruske dežele, in kraj moli tedaj kakor jezik v prusko severno deželo, in če se hočeš voziti v Weidenau, moraš iti preko pruske zemlje.

Iz tržaške okolice 1. septembra. [Izv. dop.] Naključje me je zaneslo dne 30. avgusta t. l. v Lokev (Corgnale), kjer sem imel čast, da sem se mogel udeležiti javnega šolskega spraševanja, ki se je ta dan vršilo tamkaj. Točno ob 9. uri se zberó tamošnji učenci polnoštevilno v praznični obleki v šoli. Šola je bila primerno okinčana, miza je bila pokrita z lepo preprogo in dva lepa šopka, darovana menda po plemenitej gospé Tržačanki, kinčala sta mizo.

Ob 9^{1/2} uri je spremil g. učitelj mladino k sv. maši. Občudoval sem lepo disciplino, katero zna vzdrževati vrli in celo mladi učitelj gosp. Janko Leban in izborna njega orglanje.

Po maši je bilo šolsko izpraševanje, katerega se je udeležila lokevka inteligenca in tudi gospoda iz Trsta, ki bivajo v Lokvi. Učitelj je pokazal, da je zares napreden učitelj;

nam, drugič mi vam pomagamo! Da bi pač te moje dobrohotne besede ne ostale glas vpijočega v puščavi!

Meščani le redkokedaj zahajajo tu notri v krčmo, toliko bolj pridno pa obiskujejo bralno sobo, kjer je na mizi nagromadeno lepo število domačih in tujih, političnih, zabavnih in šolskih listov. Mej bralci dobiš redno dan za dnevom g. prof. Trdino, znanega zgodovinarja in pisatelja slovenskega.

Tudi so si Novomeščani oskrbeli lepi kopališči: eno vojaško in eno mestno. Kaj takega néma vsako mesto. Samo želeti bi bilo, naj bi se naznanila, razobešena pred kopališčem, pisala vendar tudi v slovenskem jeziku, ako nemščina uže na vsak način biti mora, dasiravno je je tu toliko treba, kot pe tega kolesa pri vozu. Jaz mislim vsaj, da se tu notri hodijo kopat samo le rojeni Slovenci, kateri domač slovenski jezik gotovo vsi umejo, teško pa, da bi umeli vsi nemški. Naj se v

prihodnje torej to popravi, in vi narodni meščanje terjajte to, ker se je tudi z vašimi novci delalo to.

Druzega posebnega nijsem tu opazil, nego, ako pristavim še, da sem čul v soboto zvečer na trgu igrati mestno godbo večinoma slovenske komade: „Kje dom je moj“, „Pridi Goranec“ itd. Tako je prav! Pri vsakej priliki je treba pokazati, da smo na domačih slovenskih tleh! Sploh sem tu tudi opazil, da je posebno mladi naraščaj brez izjeme naroden; in ako kdo tega za zdaj tako očitno ne kaže, čaka gotovo le ugodnega trenutka, ko se bode otrešel nemškutarskih jerobov, ki ga kakor mōra tlačijo. „Naprej moj rod!“ Novomeščanom manjka samo še zaupnega in energičnega voditelja, kot je bil dr. Bučar.

Od tod odrinem dalje proti Belim-Kranjem v — Metliko.

(Dalje prih.)

posebno mi je dopadalo to, da skrbno goji slovenščino v šoli. Dobro zna g. Janko Leban tujiti uže v mladih srcih rodoljubje s tem, da govori sam vzoren jezik, da jemlje v šoli zgodovinske osebe, ki so se osobito po rodoljubji odlikovale, da goji natančno zemljepis avstro-ogerske monarhije, posebno poudarja je slovanske pokrajine in da otroke v deklamovanju rodoljubje budečih pesnjuri.

Po spraševanju, s katerim je g. učitelj pokazal, da je zares vrlo delal v svoji šoli, bilo je podarovanje daril. Kako veseli so bili obdarovani učenci, ko so prejeli „Dragoljubce“. Pohvaljenci so dobili vsak po eno večjo podobo, a vsi drugi otroci vsak po eno manjšo.

Domače stvari.

— (Nemški „partajtag“ v Lincu in zastopniki iz naše domovine.) V Lincu na demonstracijo zoper zdanjo Tasfejevo vlado je bil iz Kranjskega šel samo višenski baron Taufferer, poslanec velicega posestva. Slišali smo, da sta ga baron Apfaltrern in renegat Dežman tako dolgo pestila, da je šel, čeravno nerad. Kaj je v Lincu poročal in govoril in ali je sploh kaj usta cdprl, tega ne vemo. Kako pa je mogel kot pošten Kranjec glasovati za velikansko Herbstovo laž, da so kje koli pri nas kake „besorgnisse“ nastale, tega ne razumemo. Razen kacega Kalteneggerja, ki nema pri finančni prokuraturi kaj delati in ima torej dosti časa za politične „besorgnisse“, ki so pa bolj osobne vrste, nij v celem deželi noben človek vzne mirjen. Vznemirjeni so le tisti ustavoverni krogi, ki so dozda državo kot molzavo kravo sesali na svojo korist. Skoro vsi pošteni ljudje pa zdaj prosto dihaajo in upajo boljših časov. Celo baron Taufferer sam je od zadnjih volitev sem veliko bolj vesel in zadovoljen, nego je prej bil. Kako je tedaj mogel za „besorgnisse“ glasovati?! — Beremo tudi, da mej temi, ki so se opravičili, da ne morejo priti na nemški shod, je tudi goriški slovenski poslanec Winkler! Pred volitvijo je on izdal slovensko brošuro in kot narodnjak kandidiral. A zdaj se „opravičuje“, da ne more priti na opozicijski shod Nemcev? Kako bi se to strinjalo! Tu je od ustavovercev voljeni kranjski poslanec g. Schwegel uže drugače storil; on niti odgovoril nij nič na tako vabilo in tak shod.

— (Črnogorski knez Nikola) se je včeraj ob polu jednajstih dopoldne z brzovlakom skozi Ljubljano peljal na Dunaj. Radovedno občinstvo, katero se je bilo zbralo na peronu kolodvora južne železnice, junškega vladarja črnogorskega v osobi sicer nij videlo, ali občudovali so njega odlično izpremstvo.

— (Umrli) je v tukajšnji hiralnici Jurij Kraševac, župnik v pokoji, 86 let star.

— (Nova slika) v našem listu nedavno priporočanega umetelnika g. L. Grilca je zopet izpostavljena v prodajalnici g. Mačka na mestnem trgu.

— (V Radečah) je bil pri zadnji občinski volitvi voljen g. Valentin Krisper, papirne fabrike lastnik, za župana. Za svetovalce so voljeni: France Juvančič, Josip Vogel, Janez Plazar, Nace Vec, Anton Klembas in Janez Titovščak.

Razne vesti.

* (Notarska volitev.) Na Magjarskem se morajo volilci pred vsako volitvijo Izdatelj in urednik Josip Jurčič.

sprijeti in do dobrega premekastiti. Tako imajo v Kalu voliti zdaj svojega notarja ali bilježnika, in uže sta dve stranki, ki se pisano gledati in delati vsaka za svojega kandidata. Jeza mej obema strankama je pak tako uže narasla, da se pristaši jedne stranke pred nekaj dni zberó in uderó naravnost na pošto, kjer so se zbirali nje protivniki. 200 glav močunplavejo notri, razpocé in potolčejo vse, potem preženó pandurje in še le na pomoč prihiteli vojaki so jih ukrotili in 90 ljudij odvedli v zápor.

* (Bolgarske novine.) Bolgari imajo uže 12 časnikov, vendar dnevnika nemajo še nobenega. Najrazširjenější je „Bolgari“, ki izhaja v Ruščuku. Potlej je „Narod“, ki izhaja v Svištovu. „Marica“ izhaja v Filipopliju in je pol francoska pol bolgarska. Uraden list je „Državen vestnik“, ki izhaja v Sofiji.

* (Nemška točnost.) V soboto dné 23. avg. se je berlinskemu mestjanu rodil tretji sin. Prvorojenec njegov je zagledal beli dan dné 23. avg. 1874, drugorojenec je prišel na svet dné 23. avg. 1876, in najmlajši član te rodovine praznoval bode tudi svoje rojenje dné 23. avgusta — tako da bode na ta način dan 23. avg. vsako leto skupni rojstni dan vseh treh bratov. Izvestno redek slučaj!

Tujci.

1. septembra:

Pri Slonu: Friedsam iz Vinkovca — Mihely iz Dunaja. — Kapos iz Postojne. — Tausig iz Prago. — Tschepel iz Dunaja. — Lengyel iz Kanže. — Schwickert iz Pulja.

Pri Malici: Felner, Pirkardhofer iz Trsta. — Gurre iz Dunaja. — Schnabl iz Grada. — Schedeny iz Dunaja. — pl. Bogyay iz Ogerskega.

Dunajska borza 2. septembra.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih . . .	64 gld.	45	kr.
Enotni drž. dolg v srebru . . .	68	10	„
Zlata renta . . .	79	55	„
1860 drž. posojilo . . .	124	—	„
Akcije narodne banke . . .	82 1/2	—	„
Kreditne akcije . . .	256	60	„
London . . .	117	75	„
Srebro . . .	—	—	„
Napol. . .	9	33	„
C. kr. cekini . . .	5	57	„
Državne marke . . .	57	75	„

Slovenske knjige.

Pri uredništvu „Slovenskega Naroda“ se dobé in na pismeno željo tudi proti poštnemu povzetju pošiljajo naročevalcem sledeče slovenske knjige:

1. „Doktor Zober“, originalen slovenski roman od J. Jurčiča. Cena 60 kr.
2. „Kalifornske povesti“ od Bret Harte-a. Cena 50 kr.
3. „Tugomer“, tragedija v 5. dejanjih. Spisal J. Jurčič. Cena 60 kr.
4. „Na Žerinjah“, izviren roman. Spisal Janko Kršnik. Cena 60 kr.
5. „Župnik Wakefeldski“. Spisal Oliver Goldsmith. Iz angleščine poslovenil Janez Jesenko. Cena 1 gld.
6. „Mej dvema stoloma“, izviren roman. Spisal J. Jurčič. Cena 50 kr.
7. „Cvet in Sad“, izviren roman. Spisal J. Jurčič. Cena 80 kr.

V stanovanje. Klavir imajo na razpolaganje. Najboljše se poizve na dunajski cesti št. 18 na dvorišču v I. nadstropju.

2 ali 3 dijake

Solidna družina sprejema.

Loterijne srečke.

Na Dunaji 30. avgusta: 84. 12. 38. 82. 54.

V Gradci 30. avgusta: 67. 75. 38. 49. 31.

Zahvala.

Vsem prijateljem in znancem, osobito pak ljubljanske in novomeške prostovoljne požarne straži, ki so se udeležili pogreba v Novem mestu umrlega gospoda

Karla Achtschina,

in tudi dariteljem krasnih vencev izrekajo najtoplejšo zahvalo
(407) žalujoči ostali.

Praktikant,

ki je dovršil 4. razred na gimnaziji z dobrim vspehom, sprejme se v lekarno podpisane

Ant. Leban,
lekarnar v Postojni.

(408—1)

50 do 100 kil črešpelj (sliv)

se kupi. Ponudbe sprejme opravništvo „Slovenskega Naroda“.
(406—1)

Na uradno koncesijoniranem

trgovinskem zavodu za pouk in odgojo

(371—3)

v Mariboru na Štajerskem,

prične se tretje šolsko leto dné 15. septembra t. l. Zavod obseza dva letna oddela, v katerih se podučuje naslednje obligatne predmete: nemški in francoski, geografija, zgodovina, blagoznanstvo, enotno in dvojno knjigovodstvo, trgovinsko dopisovanje, trgovinska znanost, trgovinski zakon, menjična pravica, narodno gospodarstvo, trgovinsko aritmetiko in pisanje. Prostovoljni predmeti so: italijanski, slovenski in stenografija. Izvrstna priporočila. — Programe pošilja na zahtevanje zastojni in franko prof. Peter Resch, lastnik in vodja.

Za čiščenje in izboljšanje vina

najboljše, najhitrejšo in najcenejše sredstvo je

prava francoska žolca.

To, kakor tudi prosti navod, kako se rabi, dobi se zmirom z osobnim ali poštanim naročilom pri **A. Hartmannu v Ljubljani**, v Luka Tavčarjevi hiši.
(330—13)

Najslajnejši vspeh zagotovljamo. Troški za čiščenje znašajo za vsak hektoliter 4 1/2 kr.

Vinsk hram,

prav blizu železniške postaje **Logaško**, prestoren za 1000 veder vina, in posebno primeren za vinsko trgovino, daje se v najem.

Natančneje pové **J. Trepal v Dolenjem Logatcu** (Unter Loisch).
(400—3)

Strelovode

najzanesljivejšo s prišpičenim rtom iz platine izdeluje podpisani

za zvonike, hiše, kozolce itd.,

ter je sam razpeljava. Podpisani opozoruje pri tej priliki tudi, da ima poseben stroj, s katerim zamore vsak trenotek poskusiti, ali je napeljani strelovod še dober ali uže poškodovan, in torej hitre poprave potreben. Popravo prisrbi takoj, dobro in po nizki ceni. Ako se terja, pozlati strelovodov rt z zlatom v ognju.
(402—2)

Franc Kašperič,

v Mariboru, Allerheiligen-Gasse.

„CONCORDIJA“,

vzajemno-zavarovalna banka v Libercu (Reichenberg) na Češkem, ustanovljena leta 1867,

zavaruje proti škodi po ognju poslopja, hišno orodje, zaloge blaga in drugo premakljivo blago, poljske pridelke in klajo pod najugodnejšimi pogoji in po najnižjih tarifah. Škode se točno izplačujejo. Oglasila k zavarovanju sprejema podpisani glavni zastop kakor tudi okrajni zastopniki po deželi.
V Ljubljani, dné 1. septembra 1879.

(409—1)

Glavni zastop v Ljubljani,

na sv. Petra cesti št. 73 nova.

Ignacij Valentinčič.

Lastnika in tisk „Narodne tiskarne“.